

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"



י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1125

מסכת פסחים כ"ב-כ"ח ♦ שביעית י', ג' - י', ח'

בס"ד, כ"ז כסלו תשפ"א

השבוע בגליון

- ♦ דבר שיש לו מתירין
- ♦ האדם אינו מופרש מאיסור חמץ
- ♦ בארות מים שחמץ שהה בהן
- ♦ שעבודא דר' נתן - מי חייב למי?

- ♦ מסחר בנבלות ובטרפות
- ♦ ההבדל בין שקצים לנבלות
- ♦ שתיית מי הכנרת בפסח
- ♦ חמץ אפילו באלף אינו בטל

בשורה לקוראי הגליון!
ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

מי האיש

החוט השחור התמולל על כרחו בין אצבעותיו המנוסות. הוא הרכיב על ארובת עינו את זכוכית המגדלת שהוריש לו שכנו השען שהלך לעולמו זה מכבר, והשחיל את החוט במיומנות, הישר לחור הכפתור ולשתי הלולאות שמאחוריו באחת. עוד לא היה סיפק ביד החוט להשלים עם תנוחתו החדשה, הידק אותו נמרצות כאומר: "כאן תהא קבורתך", קשר אותו על פניו כפי שלימדו אביו, ועל גבו כפי שאילפתו אמו, וקיצץ את זנבותיו כפי שהורוהו שניהם.

חייט
במקצועו היה חייט, אך במעשיו היה מקים תורה. לא פעם אני מהרהר בו. בחייט. הוא היה אז כבן שישים. זה מכבר השלים עם ה"זיידא" שהוצמד לו, אחר שגבו ניאות להתכופף לעבר מכונת התפירה גם בשעה שלא היה רכון עליה. הסכן הסכין עם העובדה כי אין די בזמן שעומד לפניו כדי להיזכר בכל חוויותיו מימים ימימה. ידע הוא היטב בכל נימי נפשו, כי בן נאמן הוא לעם ישראל, יהודי שלם בש"ה גידיו וברמ"ח אבריו, גם באפו השבור שלא התאושש כדבעי מני הונחתה עליו מכת אגרוף משייגץ מתהולל.

מסחר בנבלות ובטרפות

בבתי המטבחים בהם נשחטות בהמות עבור יהודים, נותרות בהמות רבות טרפות ונבלות, שאינן כשרות לאכילה. הללו אינן מושלכות כדומן על פני השדה, אלא נמכרות למגזר הלא יהודי, על ידי סוחרים ומשווקים העוסקים בכך. הלומד את גמרתנו, מוצא, לכאורה, כי העיסוק במסחר זה אינו פשוט כלל ועיקר, מפני שגמרתנו דורשת מן הפסוקים, כי אסור לסחור בשרצים טמאים, ובמשנה (שביעית פ"ז משנה ג') מבואר, כי דין זה לנבלה וטרפה [נבלה- בהמה שמתה ללא שחיטה כדן. טרפה - בהמה שנשחטה כדן, אך נמצאה פגומה באיבריה]. מעתה יש לברר, האם עיסוק במסחר זה נחשב לעבירה.

לשאלה זו נדרש רבינו הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (שו"ת ח"א סי' ע"ד), המעיד בתחילת תשובתו: "ההכרעה קשה בזה".

השאלה שהונחה על שולחנו מורכבת ממחלוקות רבות על אודות איסור המסחר בדברי מאכל טמאים, כלהלן.

כאמור, גמרתנו דורשת מן הפסוקים, כי אסור לסחור בשרצים טמאים. הגמרא מבארת (ע"פ המשנה שם), כי אף על פי כן, אם נזדמן לאדם שרץ, הוא רשאי למכרו (עיין שולחן ערוך יו"ד סי' קי"ז סעי' א').

איסור תורה או איסור דרבנן? אף על פי שהגמרא דורשת זאת מפסוקים, לא הגיעו הראשונים לכלל הסכמה אם איסור זה מן התורה הוא (כן משמע בתוס' בסוגייתנו, ובתוס' ב"ק פ"ב, וברא"ש שם סי' י"ב), או שחכמים תקנוהו והסמיכוהו לפסוקים (שו"ת תרומת הדשן סי' ר'; ראב"ד לתו"כ שמיני סוף פרשה ב'). יש אומרים כי התורה העניקה לחכמים את הסמכות להחליט ברובח דעתם איזה סוגים אסורים למסחר ואיזה מותרים, מפני שאיסור התורה מתייחס לבעלי חיים העומדים לאכילה בלבד, וחכמים קבעו אלה בעלי חיים נכללים בהגדרה זו (עיי' תוס' יו"ט שם; ט"ז יו"ד קי"ז א'; ועיי' שו"ת הרשב"א ח"ג סי' רכ"ג שפלפל בצדדים).

ההבדל בין שקצים לנבלות: בעל חוות יאיר (שו"ת סי' קמ"ב) נוקט, כי איסור מכירת שקצים - מן התורה, אך איסור מכירת טרפות ונבלות - מדרבנן. שורש החילוק נעוץ בכך, שהשקצים אסורים

זעילוי נשמת

מרת **שושנה זילברשטיין** ע"ה

ב"ר משה יהודה יבדלחט"א
נלב"ע ביום כ"ט בכסלו תשס"ד

תנצב"ה

זעילוי נשמת

הר"ר **משה הלוי יעקבסון** ז"ל

ב"ר משה יהודה ז"ל
נלב"ע א' בטבת
תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

מרת **רייזל גולדשטיין** ע"ה

ב"ר בן ציון אליעזר ז"ל
נלב"ע ב' טבת תשמ"ו

תנצב"ה

לעילוי נשמת

מרת **מרים ברכה רוזנצוויג** ע"ה ב"ר מאיר יהושע ז"ל

נלב"ע כ"ט בכסלו תשע"א **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם





במהותם, ואילו הנבלות והטרפות, בהמות הנה, אשר לו נשחטו כראוי ונמצאו כשרות, היה אפשר לאכלן, אלא שנפסלו לאכילה, אם מפני שלא נשחטו כהוגן, או שנמצאו טרפות, אך סוג בהמות זה בעיקרו כשר לאכילה.

השאלה המעשית שהוגשה להכרעתו של רבי עקיבא איגר נגעה לסוחרים יהודים אשר סחרו בנבלות ובטרפות שנותרו בבתי המטבחים - המותר הדבר או אסור?

לכאורה, אין מקום להסתפק בדבר, לפי שהכל מודים, כי אסור לסחור בהן באופן קבוע, אלא מי שנזדמן לו מאכל אסור, רשאי לסחור בו. ברם, נחלקו הפוסקים, האם אפשר להתייחס לסוחרים אלו, כמי שנזדמנו להם נבלות וטרפות. שהנה, הכל מסכימים, כי בעל הבהמות השוחטן, רשאי למכור את הנבלות ואת הטרפות לנכרים, שכן, תפילותיו מוקדשות לכך שבהמותיו תמצאנה כשרות וראויות לאכילת יהודים, ואילו הבהמות שנמצאו טרפות ונבלות נחשבות כמי שנזדמנו לו, לפי שהוא נאלץ להתעסק בהן לאחר שהתגלה כי הן אסורות.

הט"ז (י"ד שם ס"ק ב') סובר, כי הסוחר בנבלות ובטרפות הרי הוא כממונה הממשיך את פעלו של השוחט, ואף הוא נחשב כמי שנזדמנו לו נבלות וטרפות. לעומתו הב"ח והש"ך (ס"ק ח) חולקים וסוברים, כי אין הדבר כן; הנבלות והטרפות נזדמנו לשוחט, אך לא לסוחר המחזר אחריהן.

כל הצדדים הללו עמדו בפני רבי עקיבא איגר, בעת שעמד לכתוב את הכרעתו, אם יש להורות לסוחרים אלו לחדול ממלאכתם. רבי עקיבא איגר השיב, כי ההכרעה בדבר קשה, כאמור, אך מאחר שהט"ז כתב שנהגו העולם מזה דורות להתיר את הדבר, שומה עלינו ליישב את המנהג לכל הדעות [גם לאותם החולקים על הט"ז], כלהלן.

פתח היתר שמצא רע"א מעניין ביותר: "ספק דרבנן לקולא"!

רע"א מצדד, כי גם לדעת הראשונים הסוברים שאיסור מכירת נבלות מן התורה, שונה הוא דינן של הטרפות, שהן אסורות במכירה מדרבנן בלבד [ע"ש היכחתו לכך].

מעתה נוצר ספק דרבנן, הואיל ורוב הבהמות הנפסלות בבית המטבחים הן טרפות ולא נבלות, ואף הטרפות אינן פסולות מעיקר הדין, אלא התעוררו בהן ספקות שונים שמחמתם הוחלט שלא להאכילן לישראל. לפיכך, לפנינו בהמה ספק כשרה ספק טרפה, והרי לנו ספק אם תקנת חכמים לבלתי סחור בטרפות חל גם עליה, ומכאן - ספק דרבנן לקולא...

את הכרעתו הוא מסיים בכך, שראוי ליידיע את סוחר הנבלות והטרפות, כי היתר זה דחוק, אך אין למחות בידם ולהתריע בהם כי הם עוברים על איסור. היוצא מן הדברים, כי כאשר בעל בית המטבחים עצמו סוחר בטרפות, אין כל איסור בדבר, שהרי "נזדמנו לו".

דף ל/א הלכתא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו - אסור במשהו

שתיית מי הכנרת בפסח

יושב בחג הפסח ברנש על גדות ימת הכנרת בטבריה, אוכל פיתת חמץ עם חומוס ומרווה את צמאונו בבירה. אם נכרי הוא, יערב לו ויבושם לו. אם יהודי הוא, רחמנא ליצלן.

במקרים לא מועטים, שאריות האוכל הללו מושלכות כלאחר יד אל מי הכנרת הצלולים, וכך באחת יצר הברנש בעיה הלכתית חמורה וסבוכה - האם בכך נאסרו מי הכנרת בשתיה?

בטרם נרד לשרשי הנידון נציין, כי אכן, יש מקומות שבהם נוהגים לנתק את צינורות המים מן המוביל הארצי, ומתחברים לבארות מים מקומיות, הנתונות תחת השגחה קפדנית. על מה ולמה?!

ובכן, כאשר מאכל איסור התערב במאכל היתר, אזי, אם המאכל האסור הוא אחד חלקי שישים ביחס למאכל המותר, הרי הוא בטל ומותר באכילה. בתנאים מסויימים, די בכך שמאכל היתר מרובה במעט על מאכל האיסור, כדי לבטלו ברוב ואין צורך בביטול בשישים.

מדין תורה גם חמץ שהתערב בטל ברוב.

חמץ אפילו באלף אינו בטל: ברם, חכמים ייחדו את החמץ בפסח מכל סוגי התערובות, שלעולם אינו מתבטל בתערובת, אפילו בשיעור של אחד לאלף. זו היא הדעה המקובלת על כל פוסקי הדורות (ראה ר"ף דף ז' 2/ב בדפי הרי"ף; ר"א ש"ס סימן ה'), למעט דעה יחידה, שחמץ מתבטל ברוב (שאלות דרב אחאי פרשת צו, שאילתא פ' ד"ה שאילתא דאסור).

דבר שיש לו מתירין: מה ראו חכמים לתקן זאת? הראשונים נחלקו בטעם הדבר. הרמב"ם (הל' מאכלות אסורות פרק ט"ו הל' ט') מנמק, כי מאחר שחמץ בתערובת אינו נאסר בהנאה לאחר הפסח, הרי שהגדרתו היא "דבר שיש לו מתירין", היינו: כבר כיום טמון בו ההיתר שיפיג את האיסור לאחר הפסח, ובהלכות תערובת היתר ואיסור קיימת תקנת חכמים ש"דבר שיש לו מתירין" לא יתבטל ברוב.

האדם אינו מופרש מאיסור חמץ: הרא"ש (עבודה זרה פ"ה סי' ל') מסביר, כי החמץ שונה מיתר איסורי אכילה בכך שהאדם מורגל בו בכל ימות השנה, לעומת איסורי אכילה אחרים, כגון, חזיה,

אשתו נהגה לספר לחברותיה בחדווה, כי בעלה הוא המעיר את התרנגולים שלהם, ולא ידעה כי עול הפרנסה שהכביד עליו הוא שאינו נותן לו מנוחה. לא פעם התעורר בשעות הקטנות של הלילה, חסר שלווה, לגם כוס תה באוויר הצונן של העיירה, ונטל לידיו ספר תהילים עדי ירחם בורא עולם ויעלה שוב את החמה.

בבית הכנסת של בעלי המלאכה היה מקומו קבוע. הוא לא שילם על כך מעולם, אבל מי זה אשר יהיו להזיחו ממקום עליו ישוב האנשים עליהם אומר הוא "קדיש" ביום הזיכרון שלהם.

רב חנון וחסיד הביא הקב"ה לעיירתם. הוא דאג בסתר שבכל יום תעמוד עוגה ריחנית על שולחן בית הכנסת ולצידה יין-שרף. הוא שיער כי רוב המתפללים אינם יכולים להרשות לעצמם לשוב לביתם כדי לסעוד פת שחרית. משם היה פונה אל בית מלאכתו.

סוכה כשרה לכל הדעות, כך היה מכנה את ארבע המחיצות שכיתרו את מכות התפירה שעמו, ואת כלי נשקו, מחטים, מספריים, סרגל וגוי, עמם היה יוצא למלחמה בכל יום להביא פת לחם לביתו. בחיוך של אושר הנובע מהכרה במציאות, היה מצביע על ערימת הקרשים שלא קרסה אך ורק מכח ההרגל, ואומר כי זו סוכת עראי אמיתית.

בתחושת ביתיות מתיישב היה על כסאו החורק, מתענג על הכרית הבלוייה שהעניקה לו רעייתו להניחה מאחורי גבו. "עבוד כמו חייט, אבל שב כמו פריץ", אמרה לו בשעה שמסרה לידיו את האוצר. ימים אחדים לאחר מכן החלו להיטשטש כאבי הגב התחתון שלקה בהם זה מכבר, מעוצמת כאבי הגב העליון שתקפוהו, אך הוא לא השיב לרעייתו את הכרית. "מוטב יכאב לי הגב מאשר לה יכאב הלב" הפטיר בטוב-לב.

התמזל מזלו ואבי זקנו בחר למקם את "בית מסחרו" מול המקום עליו הקימו את בית המדרש של העיירה ברבות השנים. בעיניים בורקות היה צופה בתלמידי החכמים הנחפזים אל לימודם כשראשם שקוע בעיונה של תורה, ולנגינת לימודם שבקעה מן החלונות, היה מעביר את מחטו בחינניות בין הבדים.

אם היו מספרים לו כי יום אחד יאה הוא עצמו "מקים תורה", היה מתכנס בתוך עצמו ספק צוחק ספק בוכה.

אבל כך אירע.

באותם הימים חלפה השמועה בכל העולם היהודי: "הדף היומי". היתה זו מעין בשורת גאולה; גאולת נשמות רבות משמון רוחני, מגלות בין העמים. רבים נפעמו, איש לא טען כי אינו מסוגל להבין את הרעיון העומד מאחורי הדברים, גם הנשים, הרעיות, התרגשו והמו, "הבעל שלי, ילמד דף גמרא כל יום! אם אבי ז"ל היה יודע, וודאי היה מכפיל את הנדוניה".

כמו כל רעיון גדול הקורם עור וגידים, כאשר אנשים המבינים מעט לפני אחרים את הגדלות הטמונה בו - מתחילים לפעול למענו, כך גם היה "הדף היומי". הוא הבין מיד. "אותו לילה לא ישן כלל", העידה לימים אשתו. בקוצר רוח המתין לבוקר שיבוא. ניחוח הדף היומי הכה בנחיריו, בעיני רוחו ראה את עוצמתו, את טיבו ואת מטרתו הנעלה - לא יאה יהודי שומר תורה ומצוות שיעבור עליו ללא תורה יום אחד מן הימים בהם הוא ממתין לפרוצדורו! הדף היומי!

הוא הבין. ביום בו הגיעה השמועה אל העיירה, ישב על כסאו שעון על כריתו, עמל לתחוב חוט סוור בכפתור חדש שעוצב על ידי "מבינים" באופנה - שאינם מבינים בחייטות, התמרמר - ובדמיונו כבר ראה את לגיונות היהודים שיתלכדו סביב הדף היומי וירימו את קול התורה גם בקרב העושים במלאכה.



בעיירה שלו הוא ייסד את הדף היומי, ואת הזכויות המצטברות לזכותו עד היום, אין מי שבכוחו לשער. **הוא** היה חייט במקצועו, ומקים תורה במעשיו.

איש אינו יודע היכן הוא קבור. יתכן שאורים חרשו את קברו, ניפצו את מצבתו, שרפו את בקתו והרסו את ביתו, אך רוחו חיה ופעילה. דורות של יהודים שנתרו נאמנים לה; ולתורתו בזכות הקשר לתורה ולריבונו של עולם באמצעות הדף היומי, ממשיכים לאגור זכויות לעילוי נשמתו הטהורה.

★ ★ ★

לא בכל דור ניתנת הזדמנות שכזו לאדם מן השורה.

אם היה החייט הזה חי דור אחד לפני כן, ספק רב אם היתה לו אפשרות לזכות במעמד של "מקים תורה".

אם היה החייט דגן חי היום, ברי כי היה נועל את בקתו לתקופת מה, ואף רץ להשתתף בזכות הנדידה שנקרתה בפניו. היום, ממבט של עשרות שנים לאחור, הוא יודע עד כמה זה משתלם.

הוא היה נוטש את מחטו, מבקש מאשתו שתשמן מידי יומיים את צריה המחלידים של מכונת התפירה, צורר אוכל ומוזון ויוצא לדרך לומר לכל יהודי שיפגוש: "יהודי, למד הלכה, למד משנה, יחד עם הדף היומי".

★ ★ ★

יתכן מאד, שבעוד ארבעים שנה ייחתם טור זה במשפט הבא: "הוא היה נהג באגד; מנכ"ל; טבח; איש מחשבים; פקיד; עורך דין במקצועו, אך מקים תורה במעשיו".

הוא זכה לעודד את לימוד ההלכות והמשניות עם הדף היומי!

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

לעילוי נשמת

הר"ר **משה אדלר** ז"ל

ב"ר חיים טוביה ז"ל נלב"ע א' בטבת תשנ"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

אבי מורי **צבי שכטר** ז"ל

ב"ר יעקב ז"ל נלב"ע ביום כ"ח בכסלו תשס"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו

הר"ר **אריה ישראל וסימה שכטר** שיחיו- חיפה

לעילוי נשמת ראש משפחתנו

ר' **יעקב מיץ** ז"ל

ב"ר שלום נלב"ע א' בטבת תשס"ב

תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

בשר בחלב, ועוד, שהאדם פורש מהם כל ימי חייו. לפיכך, חכמים גזרו להרחיקו מן האדם בימות הפסח על שלל צורותיו. רמב"ן מטעים את תקנת חכמים, שמאחר שהתורה החמירה באיסור חמץ ביותר, שאפילו להחזיקו בבית אסור, ראו חז"ל לגזור עליו ולהחמיר בו.

בארות מים שחמץ שהה בהן: לגבי מים ששהה בהם חמץ מוצק, כגון חיטים שנמצאו בבארות מים, האריכו הפוסקים לדון, אם סינון המים מועיל כדי להתירם לשתיה, או שמא מפני טעם החמץ שבהם נאסרו המים (ראה שולחן ערוך או"ח סי' תס"ז סעי' י"ב ובפוסקים שם, ובמשנה ברורה ס"ק ס"ב ובשער הציון ק"א). דיון זה אינו תקף כמובן, כאשר בירה התערבה במים, מפני שאין מדובר על מים עם טעם חמץ, אלא על החמץ עצמו, ובמקרה זה אין כל אפשרות להתיר את המים, שהרי חמץ "אפילו באלף לא בטיל".

לאור ידיעות הלכתיות ברורות אלו, יש לשאול במשנה-תוקף, כיצד מותר להשתמש בפסח במי הכנרת, אחר שאין כל ספק כי במהלך ימי הפסח מושלכים לתוכו מאכלי חמץ.

בימים עברו, בתקופת הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל, הוא התיר ליהודים לשתות ממי נהרות העוברים דרך מגורי הנכרים, מפני שהוא סבר שתקנת חכמים, שבפסח חמץ אינו בטל, תקפה לגבי חמץ של יהודי בלבד, ולא לגבי חמץ של נכרי (עיי' שנות חיים סי' ש', שו"ת שואל ומשיב מהדורה שישית סי' ל"א). ברם, במצב העגום בו אנו שרויים כיום, איש אינו משלה את עצמו, כי החמץ המושלך לכינרת בפסח, מקורו בנכרים בלבד.

בספר פסקי תשובות קובצו מספר דעות שיש בהן כדי ללמד זכות על המצב הקיים, ונציין שתיים מהן.

מים רבים: השדי חמד (מערכת חמץ ומצה סי' ד' ס"ק ט"ו) מביא (בשם ספר יד יהודה וכ"כ בשו"ת ספר יהושע סי' ה' ט'), כי חכמים לא גזרו את תקנתם כאשר אין כל אפשרות שהחמץ יתן טעם במים.

מים המחוברים לקרקע: בשו"ת אבני נזר (סי' שע"ד) כותב, כי חכמים תקנו תקנה זו בחמץ שהתערב במים שאינם מחוברים לקרקע, אלא נתונים בכלי, אך לא במים המחוברים לקרקע (וכ"כ בשו"ת מהרש"ג ח"ב סי' קכ"ט). אמנם, בשו"ת חלקת יואב (או"ח סי' י"ח), חולק על כך.

מה עם הפירורים בעצמם? עסקנו עד כה בשאלה אם המים נאסרו מפני תערובת החמץ. ברם, עדיין עלינו לברר, מדוע אין חוששים, כי פירור חמץ כל שהוא ישתחל אל ברז המים שלנו ולבסוף נאכל את הפירור עצמו, חלילה, כפי שכתב המשנה ברורה (סי' תס"ז ס"ק ז'), כי השואב מים מבאר בפסח, "נכון שיסנון המים בבגד נקי בכל פעם ששואב".

ובכן, כיום קיים תהליך סינון של המים, על ידי מכונות משוכללות ביותר, ואין כל אפשרות שיעבור דרכן פירור בגודל הזעיר ביותר. זאת, ועוד: מערבים חומרים במים, המנטרלים את השפעתם של גופים זרים [ראה עוד בעניין זה, בסוף הגדה של פסח מנחת אשר מהגר"א ווייס שליט"א, מה שבייר על פי מומחי חברת מקורות, ומה שכתב להלכה].

דף לא/א מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו

שעבודא דר' נתן - מי חייב למי?

גמרתנו עוסקת באחד הכללים היותר מפורסמים בים התלמוד לגבי חובות ממוניים: "שעבודא דרבי נתן".

רבי נתן למד מפסוקי התורה, כי כאשר ראובן חייב כסף לשמעון, ושמעון זה חייב כסף ללוי, רשאי לוי לגבות את חובו היישר מראובן! בבוא לוי אל ראובן, אין הלה זכאי לטעון: איני מכירך, מעולם לא לווייתי ממך כסף, אלא עליו להתייחס אל לוי כמו היה שמעון ולפרוע לו את החוב, וכך נפסק להלכה (שולחן ערוך חו"מ סי' פ"ו סעי' א').

כללו המחודש של רבי נתן נלמד במהלך השנים פעמים אין ספור בבתי המדרשות שבכל העולם, ומתוכם נוצקו שני הסברים שונים להגדרת כלל זה, כלהלן.

הבה נחקור לעומק את כללו של רבי נתן, באמצעות השאלה הבאה.

מחילה על החוב: כידוע, המלווה רשאי למחול ללווה על החוב, ומעתה החוב כלא היה ולאחר

מכן אין המלווה רשאי לגבות את החוב מן הלווה, לפי שמחל עליו.

כיצד נכריע במקרה ששמעון עומד ומכריז בטוב לב: "אני מחל לראובן על החוב שהוא חייב לי". במחילתו הרחומה שומט שמעון את הקרקע מתחת לרגלי לוי, אשר התייאש זה מכבר מגביית חובו משמעון ותלה את יהבו בחוב שראובן היה חייב לשמעון. האם יש תוקף למחילתו?

ובכן, כדי לענות על שאלה זו, עלינו להגדיר במדויק את כללו של רבי נתן, ושתי אפשרויות לפנינו.

קיימת אפשרות להבין, כי מעתה ראובן חייב כסף ללוי [גם לשמעון, אך לוי רשאי לדרוש מראובן להלך במסלול שהתווה רבי נתן], מפני שחובו של ראובן לשמעון הועתק גם אל לוי, ומעתה רשאי לוי לטעון: כספי נמצא אצלך, השיבהו לי! (קצות החושן סי' פ"ו ס"ק א'; תומים שם ס"ק ב' ד"ה ומה שנראה).



הדף היומי

פסחים כ"ב-כ"ח

כ"ז כסלו-ד' טבת

פנינים

דף כב/ב כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא, פירש ויראו העם את ה'

ומה דרש קודם לכן, בפסוק "ויראו העם את ה'?" ברם, שם מעשה שהיה כך היה, שהעם יראו את ה' וגם את משה, שלא קם נביא כמותו, אך הפסוק "את ה' אלקיך תירא" הלא מדבר במצווה לדורות, לא ידע מה לרבות... (שפתי צדיק).

דף כב/ב עד שבה רבי עקיבא ודרש את ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים

לרבות תלמידי חכמים

אומרים חסידים: כאשר בא רבי עקיבא וראה כי תלמיד חכם יכול במחי יד לבטל חידושים רבים מתורתו מפני ביקוש האמת, עמד ואמר: יש לירא מפני גדלותם של תלמידי חכמים כאלו... קם ודרש: "את ה' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים"...

קיימת אפשרות נוספת להבין את כללו של רבי נתן, כי לא הועתק חובו של ראובן משמעון אל לוי, אלא התורה העניקה סמכות ללוי לדפוק על דלתו של ראובן, לגבות ממנו את חובו לשמעון, וליטלו לעצמו בגין החוב ששמעון חייב לו. אלמלא היתה התורה קובעת כן, לא היה לוי רשאי לעשות כן אם שמעון אינו מעניק לו סמכות זו. ברם, במקרה זה התורה היא שהעניקה ללוי זכות זו, מסיבה פשוטה: כשם שרכושו של שמעון משועבד לגביית חובותיו, כך גם החוב שחייב ראובן לשמעון משועבד ללוי.

ובכן, אם כללו של רבי נתן קבע, כי חובו של ראובן לשמעון הועתק אל לוי, הרי שמעון אינו הבעלים היחיד על חוב זה! לפי שעתה ראובן חייב גם ללוי, ואין הוא אלא כאדם העומד מן הצד ומכריז, כי הוא מוחל לפלוני על חובו לאלמוני...

אולם, אם כללו של רבי נתן קבע כי חובו של ראובן לשמעון משועבד ללוי, תקפה גם תקפה מחילתו של שמעון, מפני שראובן חייב את כספו לו, לשמעון, ועתה עם מחילתו על החוב, אין ללוי את מה לגבות מראובן (עיי' נתיבות המשפט שם ס"ק ג', וע"ש שנפ"מ גם אם רשאי לוי לתבוע את ראובן אף כאשר יש באפשרותו של שמעון לשלם, ראה שולחן ערוך שם, סעי' ג' ובנו"כ).

צעילוי נשמת

הרה"ח ר' עקיבא גור

(גרשטנקורן) ז"ל

ב"ר יצחק ז"ל

נלב"ע כ"ז בכסלו תשנ"ט תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה הנכבדה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר דוד שיינברג הי"ד

ב"ר משה ז"ל

נלב"ע חנוכה תש"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחת בורק שיחיו

צעילוי נשמת

החבר מרדכי לנגה ז"ל

בן החבר משה מיכאל ז"ל

נלב"ע כ"ז בכסלו תשמ"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחות לנגה ורוטנברג שיחיו

לעילוי נשמת

מרת שפרה בליטנטל ע"ה בת הר"ר שכנא דוד ז"ל

נלב"ע כ"ח בכסלו תשמ"ב תנצב"ה

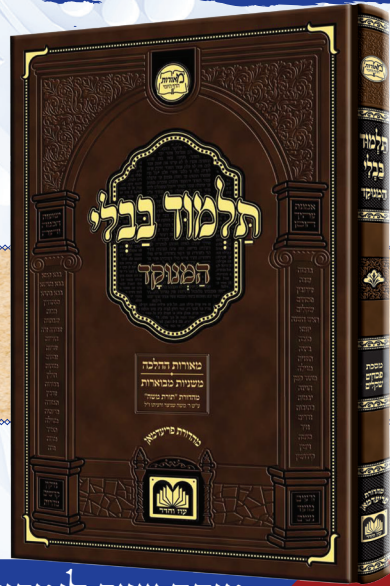
הונצחה ע"י נכדה ידידינו הר"ר שאול חסדיאל ומשפ' שיחיו - בני ברק

נר ה' נשמת אדם



מאירים את מסכת פסחים ושקלים

הגמרא המושלמת המחבת את הש"ס על לומדיה



לראשונה: מוצא מנוקד מפוסק נתן השק ללימוד

• נוסח הגמרא והמפרשים מוגה ומתוקן במיטב המסורת של מהדורת הש"ס של 'עוז והדר' • הגמרא, הרש"י והתוספות מנוקדים ומפוסקים בדיוק ובשלימות • רקע מיוחד להקלת הקריאה ולמעטת באבי עיניים

• בתוספת משניות בגליון הדף להשלמת לימוד הש"ס • בסוף הכרך נוסף ביאור למשניות - 'מאורות המשנה' • להשלמת הלימוד בהלכה למעשה/ צורף החיבור הנפלא 'מאורות ההלכה' • הדגשות בתחילת ענין בתוספות.

הופיע מסכת פסחים ושקלים



מוקד ישיר לגמרות "דף היומי": 02-804-3333

תלרומות והנצחות משה טרייטל טל: 03-5775307 | מוקד ההזמנות: 1-700-500-151

ת.ד. 471 בני-ברק | טל: 03-5775333 | פקס: 03-7601020 | E-mail: meorot@meorot.co.il | דוא"ל:

מאורות הדף היומי

